

infrastructuur en organisatorische structuren, tenminste wat betreft de presentatie van hedendaags werk. Er zijn geen middelen, geen curatoren, geen plekken. Vergelijken met het Westen is er ginds 'niks' voor hedendaagse kunstenaars. In het Westen hebben we de middelen, de mensen, de structuren en het publiek, in de Arabische wereld behoort dit niet tot de gangbare cultuur. Bijvoorbeeld, Walid Ra'ad en The Atlas Group: binnen de Arabische wereld is dat werk nergens te zien. Terwijl het vervlochten is met en geënt op Libanon en de regio. Ik vind het essentieel dat kunstenaars in eerste instantie lokaal een publiek vinden. Precies dat proberen we met Meeting Points te stimuleren.

*Hoe kijkt een publiek in pakweg Cairo naar bijvoorbeeld het werk van Ra'ad?*

**f.l.:** Eerst en vooral is het belangrijk vast te stellen dat de Arabische wereld enorm geïsoleerd is. Niet alleen wat hun eigen kunstenaars betreft – in het Westen verschijnen publicaties over artiesten die in eigen land niemand kent – maar ook wat de buitenwereld betreft. Er zijn twee grote festivals voor podiumkunsten: The Cairo International Festival for Experimental Theatre en het Damascus Theater Festival. Deze zijn echter kwalitatief enorm ondermaats. Ze zijn ook niet opgezet vanuit een artistieke visie, maar als een politiek en diplomatiek evenement, en dat terwijl er een grote honger, een nieuwsgierigheid en een frustratie bij het publiek leeft.

Wat Walid Ra'ad dus betreft, kan je stellen dat er een enorme betrokkenheid en een sterk engagement voor dit soort werk leeft. Politieke spanningen zijn immers doorheen de hele regio voelbaar. Als er bij wijze van spreken iemand in Beiroet vermoord wordt, voel je dat in Cairo. Tegelijk zijn deze landen en steden enorm divers. Verschillende culturen, politieke, religieuze en economische achtergronden maken het vreselijk moeilijk om de regio te begrijpen. Dit in kaart proberen te brengen en te respecteren is ook de bedoeling van Meeting Points. Dit festival kan dan ook niet pretenderen meer te zijn dan een momentopname, gezien door de ogen van één persoon, mezelf. Daarnaast is YATF in de Arabische wereld al jaren bezig met het creëren van onafhankelijke presentatieplekken. Er zijn er op dit moment een zevental en soms zijn dat kleine plaatsen, zoals een in 2000 tot theater omgeturnde garage in Alexandrië, The Garage Theatre. YATF laat deze plaatsen over aan de lokale directeurs. Samen met het festival hopen we dat dit netwerk op termijn tot een dynamiek voor hedendaagse kunsten leidt.

*In hoeverre weegt de politiek door op jullie agenda?*

**f.l.:** De programmatie en de keuze van de partners gebeurt in alle onafhankelijkheid. We benaderen geen lokale ministeries. De erg kleine fondsen zijn een samenraapsel van Europees geld, Ford Foundation en andere stichtingen zonder artistieke inmenging.

*Ford Foundation is een Amerikaans fonds waarvan de doelstellingen zijn omschreven als 'het versterken van democratische waarden, het herleiden van armoede en onrechtvaardigheid, het promoten van internationale samenwerking en het voorsturen van menselijke verwezenlijkingen'. Hoe dan ook is het geld afkomstig uit de auto- en olie-industrie. Hoe sta je daar tegenover?*

**f.l.:** Tijdens het erg intense reizen in de regio is me opgevallen dat er vanuit officiële, regionale kant weinig voor hedendaagse kunst gebeurt. Dat betekent dat kunst bijna volledig moet steunen op buitenlandse instellingen zoals Goethe Instituut, British Council, Centre Culturel Français en fondsen als Heinrich-Böll-Stiftung, enzovoort. Mijn eerste reactie op het feit dat het lokale kunstlandschap louter afhankelijk is van buitenlandse instellingen was er één van ergernis. Dit komt in de praktijk neer op een neokoloniale houding, een aanwezigheidspolitiek via cultuur. Aan de ene kant blijft deze situatie voor mij – en ik heb het dus niet enkel over Ford Foundation – enorm wringen. Aan de andere kant moet ik tot mijn eigen grote verbazing toegeven dat het eigenlijk maar goed is dat zij hier middelen in stoppen. Anders zou hedendaagse kunst in deze regio's misschien helemaal geen voet aan de grond krijgen. Wél moeten we ons afvragen of dit op termijn niet zal leiden tot een nog grotere apathie bij lokale overheden. Het feit dat buitenlandse instellingen investeren, neemt immers de noodzaak weg bij lokale besturen om dit ook te doen. De huidige situatie heeft uiteraard ook gevolgen voor het lokale kunstlandschap dat uit de hand van die buitenlandse instellingen eet. Bijgevolg hangt de vrijheid van plaatselijke kunstenaars enorm af van de visie van de lokale individuen die de buitenlandse instellingen bemannen. Er zijn instellingen die ter plekke vooral een beleid voeren dat buitenlandse kunstenaars, dus mensen uit het thuisland, aan de bak laat komen. Daarnaast blijft het er op neer komen dat de Fransen graag hebben dat er in Afrika Molière gespeeld wordt terwijl de Engelsen voor Shakespeare gaan. Een geliefde werkwijze van buitenlandse instellingen is om in niet-westerse culturen aan de slag te gaan met lokale kunstenaars. In dat stramien levert het Westen de *brains* en het lokale landschap de *muscles*. Om die reden danst heel Afrika zoals de Fransen. Daarenboven zijn die brains niet altijd het neusje van de zalm. Het gaat hier vaak om kunstenaars die in het thuisland als derderangsfiguren beschouwd worden. Bovendien voelen deze kunstenaars geen noodzaak om in dit